

Návrh projektu: Jak turisté ovlivňují životní prostředí

Úvod

V 2. polovině 19. století se region Šumava – Bavorský les stal oblíbeným turistickým cílem městských obyvatel, kteří zde hledali odpočinek, nedotčenou přírodu a dobrodružství. Často přitom zůstávali na tzv. letních bytech i několik týdnů a volný čas trávili pěšími túrami po okolí. Rozvoj turistického ruchu v regionu významně ovlivnila i výstavba železnice na Šumavě a v Bavorském lese (např. dráha spojující Plzeň, Furth im Wald a Schwandorf z roku 1861 nebo dráha mezi Plzní, Železnou Rudou a Plattlingem z roku 1887), která sem přilákala i jednodenní výletníky. Hlavně od 80. let 19. století začala vycházet celá řada cestovních průvodců o regionu, protože sem přijížděli lidé, kteří se zde nevyznali a potřebovali pro své výlety praktické tipy. Většina těchto cestovních příruček vycházela v němčině, české publikace často nebyly tak podrobné.

V 80. letech 19. století byly založeny regionální spolky Bayerischer Wald-Verein (Bavorský lesní spolek), Deutscher Böhmerwaldbund (Německý šumavský spolek), Národní jednota pošumavská a také celostátní Klub českých turistů. Tyto spolky se vedle podpory místního hospodářství, zemědělství, infrastruktury, vzdělání a kultury zasazovaly i o rozvoj turistického ruchu. Členové místních sdružení těchto spolků vyznačovali a zakládali nové turistické trasy, podporovali výstavbu turistických chat, silnic, železničních tratí, vydávání cestovních průvodců a zlepšování kulturní nabídky pro návštěvníky a obyvatele Šumavy a Bavorského lesa. Hlavně mezi českou Národní jednotou pošumavskou a její německou obdobou Deutscher Böhmerwaldbund ovšem panovalo národnostní soupeření. Mnoho Němců a Čechů na Šumavě mělo pocit, že jejich národ, řeč i kultura jsou ohroženy a upozadřovány právě tím druhým národem. Proto oba šumavské spolky podporovaly vždy jen příslušníky svého vlastního národa a jím obývané území.

Rozvoj turismu na Šumavě a v Bavorském lese se odráží i ve vzrůstající výrobě pohlednic. Stále více nakladatelství (např. Verlag des Deutschen Böhmerwaldbundes) vydávalo od 90. let 19. století pohlednice s výjevy z regionu, které si výletníci kupovali a zasílali svým známým.

Ve 20. a 30. letech se turistika v blízkosti česko-bavorské hranice stala symbolem přihlášení se k vlastnímu národu a vlasti. Jejím cílem bylo dokázat, že národ je bdělý, jeho území, jazyk a kultura jsou pod ochranou jeho příslušníků, kteří se nikým nenechají utlačovat. Po roce 1938, kdy byla německojazyčná území Šumavy připojena k Německé říši, většina Čechů z tohoto regionu uprchla. V tomto období sem také jezdilo jen málo českých turistů. Po skončení války a po nuceném vysídlení z Československa neměli Němci možnost cestovat do české části regionu. Po vzniku železné opony a zakázaného a hraničního pásma nemohli navštěvovat řadu dříve vyhledávaných turistických cílů Šumavy ani Češi. Teprve po pádu železné opony v roce 1989 byla (znovu)otevřena řada přeshraničních turistických stezek a pohraniční oblast Šumavy a Bavorského lesa byla zpřístupněna veřejnosti.

Popis projektu

Projekt je zaměřen na žáky 2. stupně základní školy a žáky bavorské Hauptschule. Skládá se ze tří až čtyř vyučovacích hodin, které obě třídy (česká i německá) absolvují odděleně na svých školách. Následují dva společné turistické výlety, jeden doma, jeden v sousední zemi, jejichž vyhodnocení a dokumentace proběhne opět odděleně. Výsledky si pak obě skupiny vzájemně prezentují a společně porovnají změny životního prostředí, které se v bavorské a české části regionu projeví v důsledku turismu.

Očekávané výstupy

Na základě projektu

- žáci poznají, jak se změnil charakteristické znaky turistiky a její význam
- se žáci naučí získávat informace z pramenů jako cestovní průvodce, mapy, prospekty a internet
- se žáci naučí samostatně naplánovat skupinový turistický výlet
- žáci rozpoznají a vysvětlí, k jakým změnám došlo v životním prostředí vlivem turismu na Šumavě a v Bavorském lese
- žáci posoudí vliv turismu na region
- a na základě společných výletů a rozhovorů poznají lépe region, ve kterém žijí

Zakotvení v RVP pro základní vzdělávání

Předmětové skupiny Člověk a jeho svět a Člověk a společnost

- vzdělávací obsah Místo kde žijeme -> okolní krajina, místní oblast, region -> vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí
- vzdělávací obsah Rozmanitost přírody -> ohleduplné chování k přírodě, ochrana přírody
- vzdělávací obsah Rozdělený a integrující se svět -> sport a zábava

Průběh projektu:

Domácí úkol jako příprava na projekt

Přineste do třídy obrázky Šumavy a Bavorského lesa, např. turistické prospekty, časopisy, obrazové publikace atd.

1. hodina (v obou školách odděleně)

Žáci představují své obrázky, ukazují, co je na nich k vidění a následně probíhá diskuze moderovaná učitelem na téma: Co je typické pro Šumavu?

Domácí úkol:

- Kam a proč jezdí lidé na turistické výlety?
- Jak vypadají turistické značky?
- Jak má vypadat turistická výbava?

2. hodina (v obou školách odděleně)

Učitel ukazuje žákům staré fotografie a pohlednice, na kterých jsou turisté. Žáci je popisují, např. jak vypadal jejich oděv. Vyhodnocují se odpovědi z domácího úkolu. Výsledky se zaznamenávají do pracovního listu.

3. hodina (v obou školách odděleně)

Opakování poznatků z poslední hodiny, učitel pak zadá následující úkol: Naplánujte jednodenní turistický výlet pro naši třídu a pro třídu naší bavorské partnerské školy. Při plánování by žákům měly pomoci následující body:

- příjezd autobusem nebo vlakem, parkování
- délka trasy
- čas
- příroda
- památky
- přestávky, občerstvení

Třída je rozdělena na tři skupiny, každá z nich připraví jeden návrh na výlet. Skupiny dostanou k dispozici následující materiály:

- turistické mapy
- turistické průvodce
- knihy o památkách v regionu

Pokud je to ve třídě možné, mohou žáci vyhledávat informace i na internetu. Pokud ne, mohou to dostat za domácí úkol.

4. hodina (v obou školách odděleně)

Žáci dodatečně zapracují do svých návrhů informace z internetu, pokud ještě nějaké našli. Následně si jednotlivé skupiny navzájem své návrhy představí. Žáci vyhodnotí jeden z návrhů jako nejlepší a podle něj se pak realizuje společný turistický výlet s bavorskou partnerskou školou.

Výlet

Pokud se jedná o vůbec první setkání žáků z obou škol, je vhodné zahrát si na úvod nějaké [seznamovací hry](#) nebo využít metody jazykové animace, aby se trochu prolomily ledy. Následuje společný pěší výlet žáků obou škol na jedné

straně hranice. Během výletu by se žáci měli zabývat následujícím úkolem: Jaké příklady změn v okolním prostředí způsobených činností člověka vidíte kolem sebe? Pomoci by jim mohli následující tipy:

- parkoviště
- cesty
- mosty
- značky...

Žáci by si měli tyto zásahy člověka do přírody fotografovat a dělat si poznámky. Každá skupina dostane od učitelů navíc několik historických pohlednic s vyobrazením turistů. Žáci dostanou za úkol udělat nové fotografie ve stylu těchto pohlednic. Mohou přitom oslovit i jiné turisty, jestli by se do jejich portrétu nezapojili nebo jestli by je alespoň nevyfotili.

Domácí úkol

Napište, jaké zásahy člověka do přírody, které jste zaznamenaly během výletu, Vám připadaly nejvýraznější. Popište oblečení a vybavení turistů, které jste potkali cestou. Pokud je to možné, vytiskněte Vaše fotografie nebo je přineste s sebou do školy na USB sticku.

5. hodina (v obou školách odděleně), evt. potřeba více času

V hodině proběhne shrnutí výsledků pozorování během výletu a domácího úkolu. Výsledky je možno zaznamenat do pracovních listů. Pokud je k dispozici více času, mohou žáci vyrobit nástěnku nebo jednoduchou internetovou stránku s fotografiemi a zážitky z výletu.

Výlet II

Společný pěší výlet se žáky z partnerské školy na druhé straně hranice. Úkoly jsou stejné jako u prvního výletu.

6. hodina (společně v rámci návštěvy partnerské školy), evt. potřeba více času Srovnání Bavorský les – Šumava. Mohou se porovnat výsledky práce (např. nástěnky etc.) žáků obou škol z proběhlých výletů. Společným výsledkem pak může být opět nástěnka, internetová stránka nebo pexeso tvořené z historických pohlednic a fotografií, které pořídili sami žáci.

Tipy na turistiku s žáky na Šumavě naleznete [online v kategorii Praktické tipy](#)

Návrh byl vypracován a prezentován 22.10.2010 v St. Oswaldu v rámci semináře pro učitele s názvem „Environmentální dějiny v česko-německých školních projektech“ (skupina: Jana Krišková, Dana Boudová a Wolfgang Tiersch)